

Vogels Voeren en Beloeren

Resultaten 2001-2002

Overzicht

1. Inleiding
2. Top-10 Vlaamse tuinen
3. Vergelijking met vorige winter
4. Wat zit waar?
5. Opmerkelijk
6. Zoogdieren
7. Wat zit bij onze burenen?
8. Effect van weersomstandigheden?

Bijlage

Tabellen aantallen vogels in Vlaamse tuinen per maand

Lijst tuinvogels 2001-2002

Lijst zoogdieren 2001-2002

Hoe waarnemen

Invulformulier

Gegevens verwerking en teksten : Wim Van den Bossche

Gegevens invoer : Guy Himschoot en Wim Van den Bossche.

Speciale dank aan : Jan Wouters

Weerdata: uit Halo: tijdschrift van de werkgroep Weerkunde in Vlaanderen. V.u. Yvan Naessens, Vrijheidsstraat 36, 8310 Assebroek.

Voor meer informatie kan u terecht bij:

Natuurpunt

Kardinaal Mercierplein 1

2800 Mechelen

Tel: ++32 15 29.72.20

Fax: ++32 15 42.49.21

e-mail: wim.vandenbossche@natuurpunt.be

Natuurpunt is de fusievereniging van Natuurreservaten vzw en De Wielewaal vzw

1. Inleiding

Van harte dank aan alle medewerkers die aan de actie ‘Vogels voeren en beloeren’ hebben meegewerkt!

Eerst en vooral moeten we onze excuses aanbieden voor het moeilijk verloop van onze adreswijziging in januari en het tijdelijk niet kunnen gebruiken van de website. We vrezen dat een aantal gegevens verloren zijn gegaan door het wijzigen van het faxnummer.

Voor de winter 2001-2002 hebben we van 266 tuinen gegevens ontvangen die in dit rapportje verwerkt zijn. Een artikel en vernieuwde oproep is verschenen in het tijdschrift Natuurblad van september 2002. Dit rapport geeft de resultaten uitgebreider weer en gaat in op een aantal details. Let wel, dit verslag is geen uitgebreide statistische verwerking, meer een overzicht.

Dit jaar waren de waarnemers meer evenredig verdeeld over de provincies. De meeste gegevens kwamen uit Antwerpen (29%), gevolgd door Vlaams-Brabant (22%), Oost-Vlaanderen (21%), West-Vlaanderen (19%) en Limburg (9%). In totaal werden 79 vogelsoorten en 9 zoogdiersoorten gemeld. Een volledige lijst van de waargenomen soorten is in bijlage toegevoegd.

De sensatie van winter 2001-2002 was de invasie van vinkachtigen, met vooral de keep als uitschieter, maar ook de andere vinkachtigen: vink, groenling en sijs, werden in grote aantallen waargenomen. Grote verliezer was de ringmus die uit de Top-10 van talrijkste soorten is verdwenen.

Omdat het onderzoek naar het voorkomen van huismus en ringmus zo aktueel is, worden de gegevens extra besproken in ‘opmerkelijk’. Wij zijn ook erg bezorgd over de spreeuw en hopen dat deze soort van de lijst van te bestrijden vogelsoorten wordt verwijderd.

Hoe dit verslag gebruiken? Indien je hebt meegewerkt zit er een persoonlijke tuinlijst bij dit rapport. Je kan je persoonlijke tuinlijst vergelijken met de ‘gemiddelde Vlaamse tuin’ zoals opgesomd in tabel 1 of de lijst tabel 15 in de bijlage.

2. Top-10 Vlaamse tuinen

De talrijkheid van een soort blijkt uit het gemiddeld aantal vogels per soort per tuin (tabel 1) en de frequentie van voorkomen of verspreiding, met andere woorden in hoeveel procent van de Vlaamse tuinen komt een bepaalde soort voor (tabel 2).

Zo komen merel en koolmees in veel tuinen voor maar toch is de huismus de talrijkste in aantal. Soorten als de spreeuw komen vaak in groep voor en zijn dus vrij talrijk maar zeker niet in alle tuinen aanwezig. Roodborst en heggenmus zijn meer eenzaten en komen in kleinere aantallen in de Vlaamse tuinen voor.

Tabel 1: Top-10 van de talrijkste vogels bij voederplaatsen in Vlaamse tuinen (gemiddelde november 2001 tot en met maart 2002).

	Soort	Gemiddeld aantal
1	Huisumus	6,1
2	Koolmees	3,8
3	Vink	3,7
4	Merel	3,3
5	Turkse tortel	2,8
6	Pimpelmees	2,7
7	Groenling	2,4
8	Spreeuw	2,1
9	Ekster	1,3
10	Staartmees	1,2

Uit tabel 1 blijkt dat de huismus net als vorig jaar de talrijkst voorkomende soort is. Ook goed vertegenwoordigd zijn de mezensoorten met koolmees, pimpelmees en staartmees. De merel is de enige lijstersoort in de Top-10. De ekster is de enige kraaiachtige die zich in de Top-10 nestelt.

Tabel 2: Top-10 van de meest frequent voorkomende vogelsoort op voederplaatsen (gemiddelde november 2001-tot en met maart 2002).

	Soort	Frequentie
1	Merel	100
2	Koolmees	98
3	Roodborst	92
4	Pimpelmees	90
5	Vink	84
6	Turkse tortel	83
7	Heggenmus	76
8	Huisumus	74
9	Ekster	64
10	Winterkoning	62

De merel is de meest verspreide vogelsoort die in elke tuin werd waargenomen. De koolmees is eervol tweede en ook roodborst en pimpelmees werden in meer dan 9 tuinen op 10 waargenomen. Groenling, spreeuw en staartmees vinden we niet bij de 10 meest verspreide soorten. In de plaats hiervan vinden we roodborst, heggenmus en winterkoning.

In een Vlaamse tuin komen gemiddeld 39 vogels op de voederplaats. Als we de soorten onderling vergelijken valt op dat de huismus bijna tweemaal zo talrijk is dan de tweede in de Top10, de merel. Huismus en ringmus maken samen 18% uit van het totaal. 1 op de 5 vogels op een voederplaats is een mees (20%) en ongeveer 1 op de 10 bezoekers is een kraaiachtige.

3. Vergelijking met vorige winter

In tabel 3 zijn de gemiddelde aantallen per tuin voor de winter 2001-2002 naast die van winter 2000-2001 weergegeven. De grootste schommelingen zijn aangeduid.

Tabel 3: Top-20 van de talrijkste vogels bij voederplaatsen in Vlaamse tuinen in 2001-2002 vergeleken met de vorige winter 2000-2001 (gemiddelde december – maart 2001 en gemiddelde november 2001 - maart 2002).

Soort	Gemiddeld aantal 2001-2002	Gemiddeld aantal 2000-2001	Verhouding tot vorige winter
Huisumus	6,07	4,72	+ 29 %
Koolmees	3,76	3,34	+ 13 %
Vink	3,65	2,42	+ 51 %
Merel	3,33	3,30	+ 1 %
Turkse tortel	2,84	2,70	+ 5 %
Pimpelmees	2,66	2,37	+ 12 %
Groenling	2,38	1,61	+ 48 %
Spreeuw	2,09	2,34	- 11 %
Ekster	1,25	1,14	+ 10 %
Staartmees	1,20	1,06	+ 13 %
Heggenmus	1,15	1,21	- 5 %
Roodborst	1,00	1,09	- 8 %
Houtduif	0,99	1,14	- 13 %
Ringmus	0,98	1,30	- 25 %
Keep	0,76	0,02	+ 3700 %
Kauw	0,66	0,33	+ 100 %
Sijs	0,58	0,12	+ 483 %
Winterkoning	0,50	0,45	+ 11 %
Vlaamse gaai	0,34	0,28	+ 21 %
Zwarte kraai	0,26	0,28	- 7 %
Kuifmees	0,25	0,15	+ 67 %

Opvallend is de invasie van vinkachtigen met een enorme toevloed van kepen, maar zeker ook sijs, vink en groenling. Huismus deed het gelukkig beter dan vorig jaar en ook kauw en kuifmees werden opvallend meer waargenomen.

Grote verliezer is de ringmus. Ook van spreeuw, roodborst, zwarte kraai, heggenmus en houtduif werden minder exemplaren genoteerd.

Verdwenen uit de Top-10 van talrijkste soorten is ringmus en heggenmus waarvoor ekster en staartmees in de plaats kwamen.

De Top-10 van meest verspreide soorten bleef qua posities ongewijzigd maar de vink was opvallend meer verspreid.

4. Wat zit waar?

De onderlinge verschillen tussen de provincies zijn vaak enorm uitgesproken. Zeer opvallend is de talrijkheid van de huismus in West- en Oost-Vlaanderen en de relatieve zeldzaamheid in Antwerpen. Bij een soort als de merel zijn er veel kleinere verschillen tussen de provincies.

De spreeuw heeft een dankbaar toevluchtsoord gevonden in West-Vlaanderen en Limburg, terwijl staartmees, Turkse tortel, pimpelmees, koolmees, groenling en ekster opvallend zeldzaam zijn in West-Vlaanderen.

Tabel 4: gemiddeld aantal in de periode november-maart 2001-2002 per tuin en per provincie.

Naam	Antwerpen	Vl.-Brabant	Oost-Vl.	West-Vl.	Limburg	Vlaanderen
Huisumus	4,16	5,02	7,10	10,38	5,47	6,07
Koolmees	3,57	4,26	3,97	2,65	5,00	3,76
Vink	4,49	3,47	3,55	2,38	3,61	3,65
Merel	3,27	3,26	3,59	3,06	3,78	3,33
Turkse tortel	3,33	2,03	4,07	1,84	2,59	2,84
Pimpelmees	2,60	2,81	2,89	1,84	3,65	2,66
Groenling	2,59	2,55	1,23	0,93	5,84	2,38
Spreeuw	1,43	1,76	1,64	3,66	3,08	2,09
Ekster	1,33	1,67	1,17	0,76	1,14	1,25
Staatmees	1,32	1,26	1,45	0,40	1,64	1,20

5. Opmerkelijk

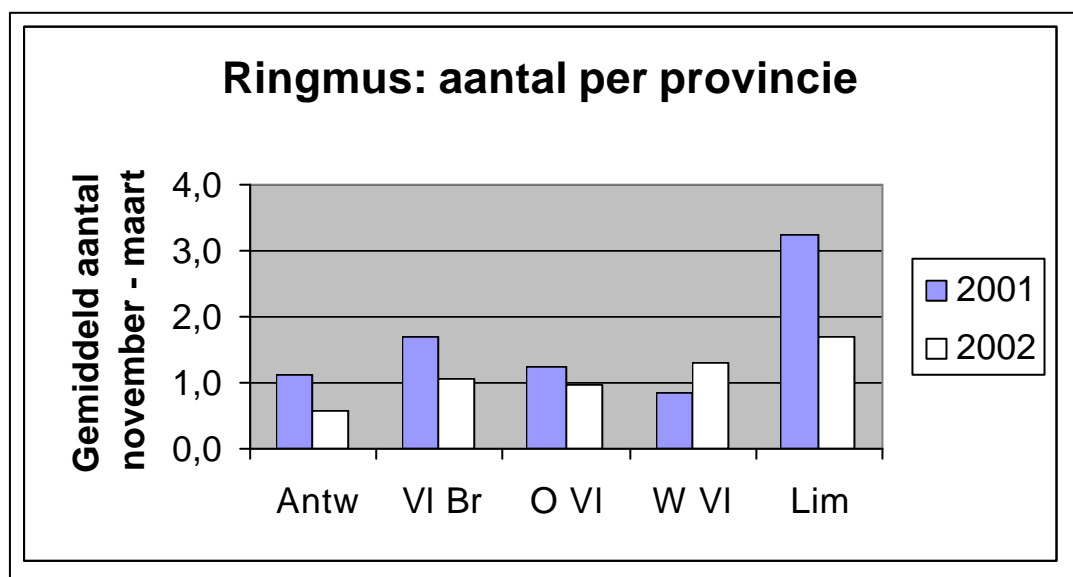
Heel interessant is de aantalsevolutie van huismus, ringmus en spreeuw in deze en voorgaande winter.

De ringmus deed het heel slecht in 2001-2002 met een afname van 1,3 per tuin naar 0,98 per tuin. Deze vermindering in aantal met 25% is verontrustend, temeer omdat ook het percentage in verspreiding afnam van 31% naar 26%.

Kijken we meer in detail naar de verspreiding per provincie (figuur 1), dan zien we dat Limburg de grootste aantallen herbergt.

De afname situeert zich in alle provincies, behalve in West-Vlaanderen waar de soort in aantal toenam. Nu hopen we natuurlijk om verder te achterhalen waarom de ringmus het goed doet in bepaalde gebieden en daardoor misschien een sleutel te vinden voor het herstel van de populatie van deze soort. De ringmus komt niet voor in steden en was afhankelijk van parken en tuinen in kleinschalig landschap. In de jaren tachtig was de soort in Vlaanderen nog zo talrijk dat, wanneer je nestkasten hing in een parklandschap, de meerderheid door ringmussen werd bezet. Bij deze soort wordt de achteruitgang vooral geconstateerd in Noordwest-Europa. Spijtig genoeg zijn alle redenen van de achteruitgang nog onbekend en tasten we in het donker voor het nemen van de juiste beschermingsmaatregelen.

Figuur 1: gemiddeld aantal ringmussen per tuin en per provincie voor beide winters.

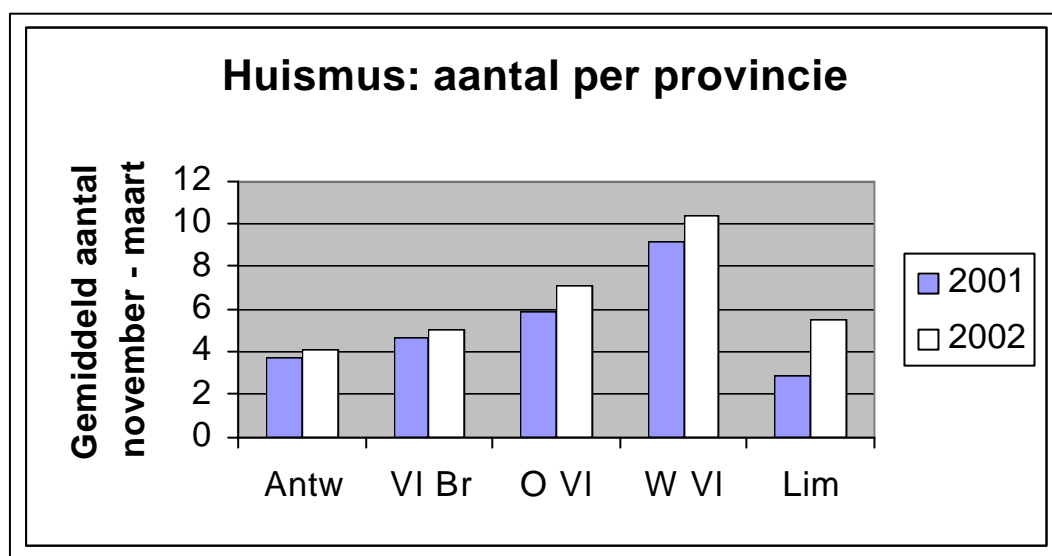

De huismus is een ander verhaal. Ten opzichte van de winter 2000-2001 zijn de aantallen toegenomen en komt de soort ook in meer tuinen voor. Nu kunnen we ons de vraag stellen of deze toename zich overal voordeed of te wijten is aan meer waarnemingen uit West-Vlaanderen waar de soort talrijk is en minder uit Antwerpen waar de soort zeldzamer is.

Uit figuur 2 blijkt echter dat de huismus in alle provincies meer is waargenomen.

Wat betekenen nu deze gegevens in het kader van de alarmerende berichten over het achteruitgaan en mogelijk zelfs uitsterven van de soort. In grote verstedelijkte gebieden heeft onderzoek duidelijk aangetoond dat de huismus in aantal sterk is achteruitgegaan. Buiten de steden heeft de huismus minder problemen en zoals uit figuur 1 blijkt werd de huismus in elke provincie meer waargenomen ten opzichte van vorige winter. Dit is erg goed nieuws voor ieder die deze vogel een warm hart toedraagt. Van zodra we te weten komen waarom de soort het zo slecht doet in de steden en we die problemen oplossen, kunnen de huismussen van het platteland de steden opnieuw bevolken. Net als ze eeuwen geleden reeds gedaan hebben toen ze de mensen volgden naar de steden.

Figuur 2: gemiddeld aantal huismussen per tuin en per provincie voor beide winters.

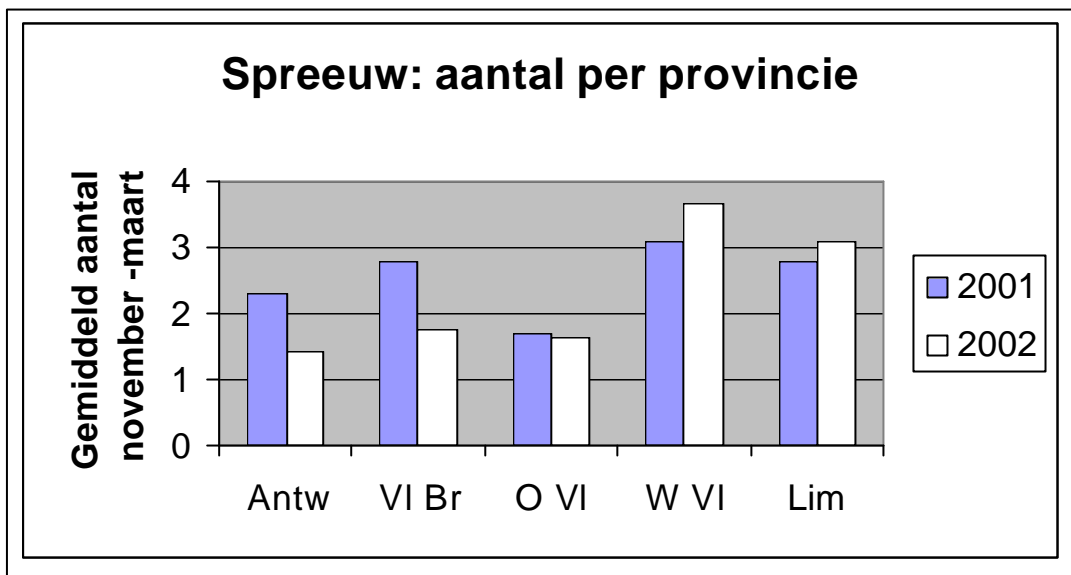

Met de spreekw gaat het dan weer overal slechter. Hiervan zijn de aantallen in 2001-2002, 11% lager dan in vorige winter. Dit komt vooral doordat de groepen kleiner waren, de spreekw werd in meer tuinen vastgesteld dan vorige winter. Uit figuur 3 kunnen we misschien opmaken dat de spreekwen zich vanuit Antwerpen en Vlaams-Brabant verplaatst hebben naar West-Vlaanderen en Limburg?

In West-Vlaanderen en Limburg is het aantal spreekwen tweemaal zo hoog als in de andere provincies.

Ook als broedvogel doet de spreekw het niet goed, genoeg om bezorgd te zijn over de waargenomen trend. Momenteel staat de spreekw nog op de lijst van te bestrijden vogelsoorten. Natuurpunt onderzoekt wat de gevolgen zullen zijn van een volledige bescherming van de spreekw en zal zo nodig maatregelen voorstellen aan het Ministerie van Leefmilieu.

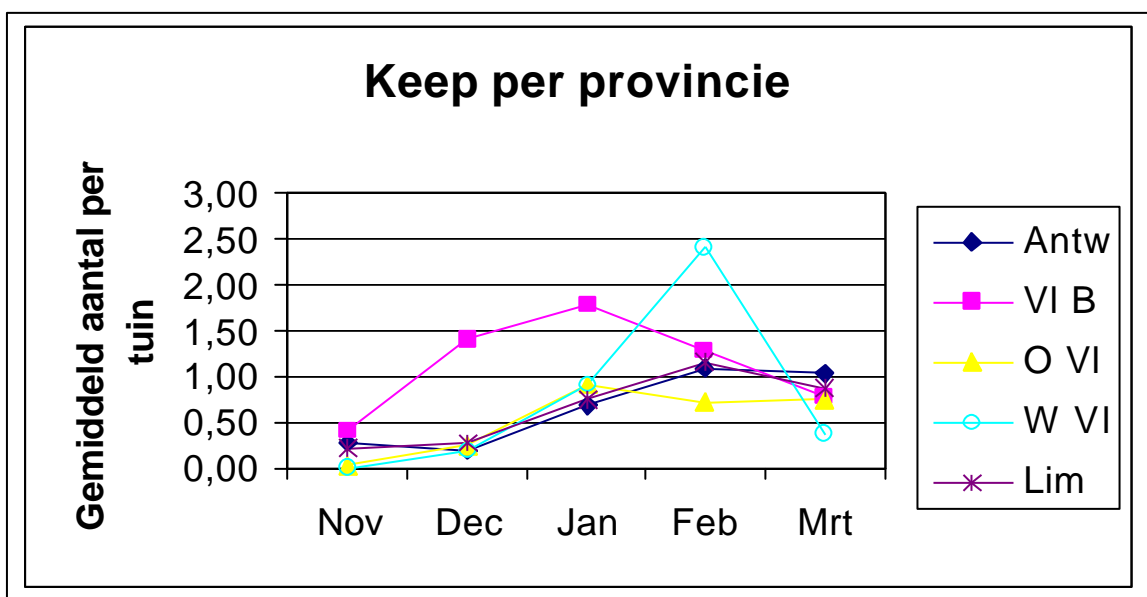
Figuur 3: aantal spreeuwen per tuin en per provincie in beide winters.

Prachtig is de verspreiding van de keep die in november en december in redelijke aantallen voorkwam in Vlaams-Brabant en veel zeldzamer was in de andere provincies. Om dan plots in januari in alle provincies op te duiken. In februari lijkt het wel dat de kepen Vlaams-Brabant voor gezien hielden en zich verplaatsten naar West-Vlaanderen.

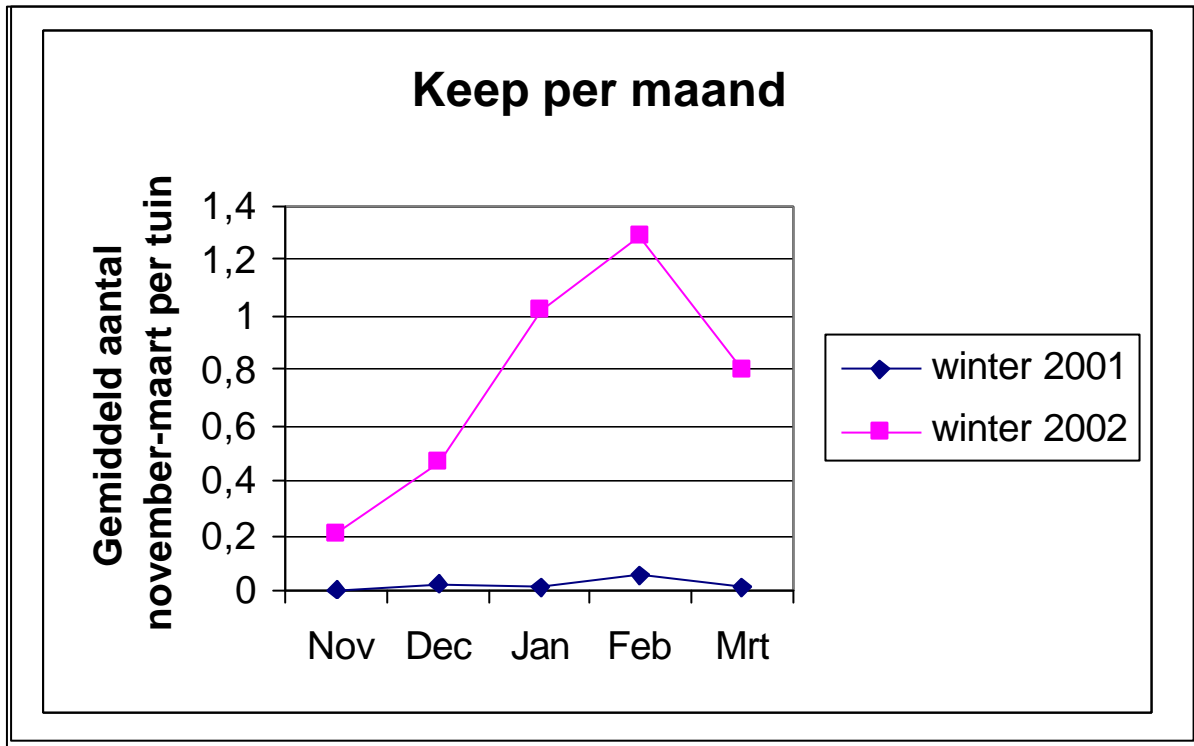
Is deze soort vanuit het zuidoosten opgerukt? Dat zou ons doen veronderstellen dat de vogels uit de wintergebieden in Zuid-Duitsland en Zwitserland gekomen zijn.

Figuur 4: aantallen keep per tuin en per provincie in november-maart 2001-2002.

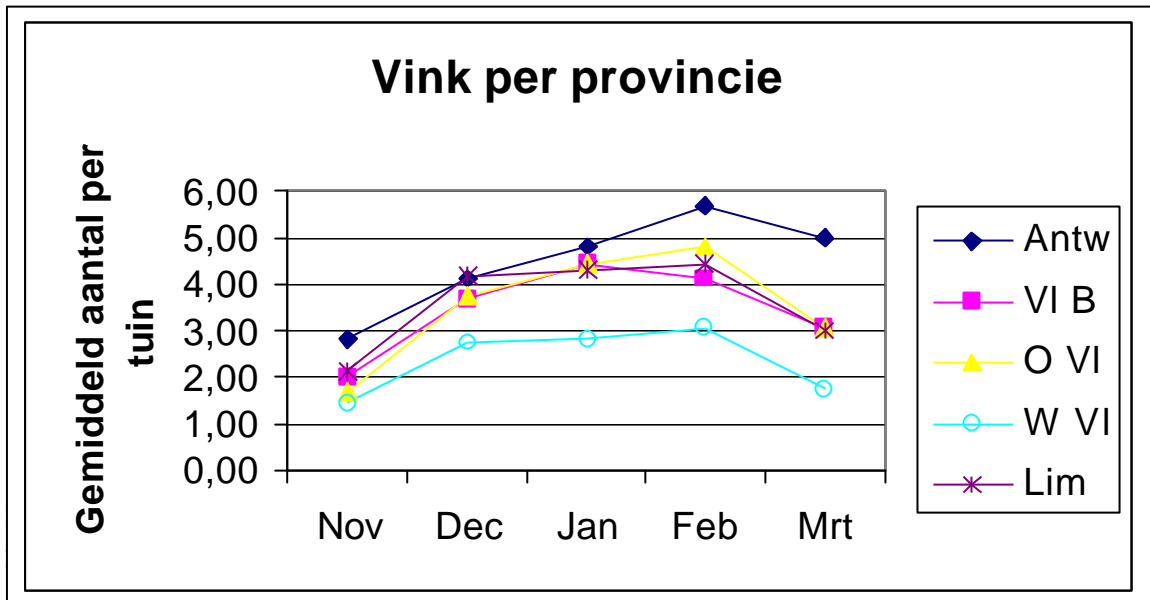
Kijken we naar de aantallen per maand in de twee voorbije winters dan valt pas op hoe talrijk de kepen deze winter waren (figuur 5).

Figuur 5: aantal kepen per tuin per maand in november – maart 2000-2001 en november – maart 2001-2002.

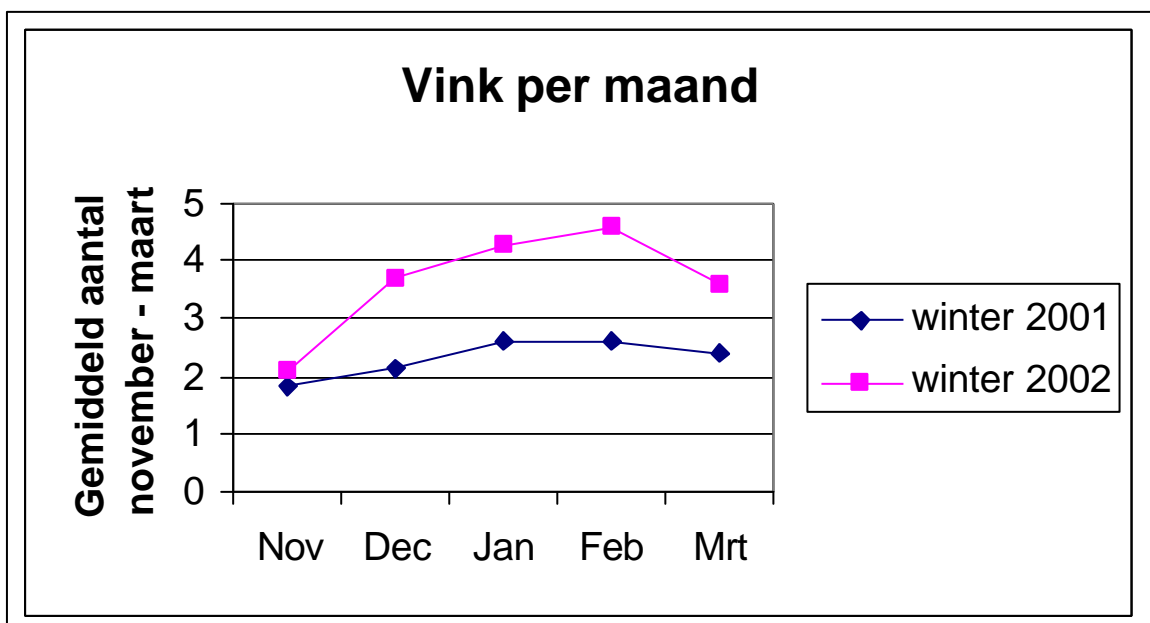

Als we de verspreiding van de keep vergelijken met die van de vink merken we direct op dat de vink vrijwel gelijklopend in aantal toeneemt in alle provincies (figuur 6). Een gans ander patroon dus. Ook opvallend zijn de blijvende verschillen tussen de provincies in de verschillende maanden. De vink is steeds het talrijkst in de provincie Antwerpen.

Figuur 6: aantal vinken per tuin en per provincie in november-maart 2001-2002.

Figuur 7: aantal vinken per tuin en per maand in de periode november –maart 2000-2001 en november-maart 2001-2002.

6. Zoogdieren

Er werden 9 zoogdiersoorten waargenomen, waarvan de eekhoorn net als vorig jaar de talrijkste was. Vooral in Limburg en Antwerpen is de eekhoorn goed vertegenwoordigd met een melding in 1 op de 5 tuinen. In Vlaams-Brabant werd de eekhoorn in 1 op de 10 tuinen waargenomen en in Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen slechts in 1 op de 20 tuinen.

7. Wat zit bij onze burens?

De gegevens voor de Nederlandse tuinvogel top-10 worden verzameld door onze collega's van Vogelbescherming Nederland. In 2001-2002 was de huismus er net als in Vlaanderen de talrijkste vogel, met de koolmees op achterstand als tweede (tabel 5). Opvallend is de hoge rangschikking van spreeuw en kokmeeuw.

Meer informatie kan je vinden op www.tuinvogeltop10.indenatuur.nl

Tabel 5: tuinvogel top-10 Nederland in 2001 (bron Vogelbescherming Nederland).

	Soort	Aantal 2001
1	Huisumus	3711
2	Koolmees	2558
3	Spreeuw	2212
4	Merel	2035
5	Vink	1733
6	Kauw	1660
7	Pimpelmees	1363
8	Kokmeeuw	1214
9	Turkse tortel	836
10	Ekster	788

Onze collega's van de Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) organiseerden vorige winter de meest succesvolle vogelactie ooit: maar liefst 262.000 deelnemers keken naar tuinvogels tijdens het Big Garden Birdwatch Weekend!!

De Britse tuin Top-10 zag er in 2001/2002 als volgt uit : spreeuw, huismus, pimpelmees, merel, vink, groenling, Turkse tortel, koolmees, roodborst en heggenmus.

In vergelijking met de Vlaamse tuinen is het grote aantal spreeuwen en het lage aantal koolmezen opvallend. Huismussen zijn vooral zeldzaam in de grote steden: Londen, Glasgow en Edinburg. Het aantal vinken en groenlingen was in 2001-2002 ongeveer 15% hoger dan de winter ervoor. Dit is een veel minder spectaculaire toename dan in Vlaanderen. Keep en sijs haalden de Britse Top-15 niet.

Kijken we naar de meest verspreide soorten dan staat net als in Vlaanderen de merel bovenaan in Groot-Britannië. Grote verschillen zien we opnieuw bij de koolmees met een heel hoog percentage van 98% in Vlaanderen tegenover slechts 57% aanwezigheid in Britse tuinen.

Meer informatie kan je vinden op de website van RSPB: www.rspb.org.uk

Tabel 6: Engelse tuin Top-10 2001/2002 (bron: RSPB)

Soort	Aantal		Soort	Frequentie
Spreeuw	4,52		Merel	89,39
Huismus	4,33		Pimpelmees	81,81
Pimpelmees	2,93		Roodborst	80,08
Merel	2,65		Huismus	63,95
Vink	2,38		Spreeuw	59,18
Groenling	1,98		Koolmees	57,39
Turkse tortel	1,62		Turkse tortel	56,90
Koolmees	1,48		Spreeuw	53,92
Roodborst	1,26		Heggenmus	50,25
Heggenmus	1,00		Groenling	47,35

8. Effect van weersomstandigheden

Het lijkt vanzelfsprekend dat één van de factoren die aan de basis liggen van de veranderingen in aantallen vogels op de voederplaatsen de weersomstandigheden zijn. Een sneeuwdek zou soorten als de spreeuw of lijsterachtigen ertoe kunnen dwingen Vlaanderen te verlaten of de vogels wegens voedselgebrek vanuit weiden of bossen naar de tuinen dwingen.

Met ons wisselvallig Belgisch weertje is het echter niet eenvoudig om sluitend bewijs van de weersinvloeden te vinden.

Zoals blijkt uit tabel 7 was het in november (6,2°C) en december 2001 (2,4°C) opvallend kouder dan in november (7,9°C) en december 2000 (5,7°C). Ook viel er heel wat sneeuw in november en december 2001 die in sommige provincies lang bleef liggen. De tweede helft van de winter in 2002 was dan weer een heel pak warmer.

Tabel 7: weersomstandigheden winters 2000-2001 en 2001-2002 (Halo, Werkgroep Weerkunde).

		Gemiddelde Temperatuur °C	Gemiddelde minimum temperatuur °C	Vorstdagen (=min t° = <0°C)	Dagen met neerslag geheel of gedeeltelijk sneeuw
November	Normaal	6,1	3,5	5	?
	2000	7,9	5,3	0	1
	2001	6,2	3,3	6	11
December	Normaal	3,3	0,8	11,8	?
	2000	5,7	3,8	8	12
	2001	2,4	0,2	18	18
Januari	Normaal	2,6	-0,3	14,3	?
	2001	3,4	1,0	12	14
	2002	4,6	1,9	9	9
Februari	Normaal	3,5	0,3	12	?
	2001	4,8	1,7	9	16
	2002	7,1	4,3	4	13
Maart	Normaal	5,5	2,2	8,4	?
	2001	6,5	3,5	5	17
	2002	7,8	3,7	2	3

Bijlage**Tabel 8: gemiddeld aantal vogels in Vlaamse tuin in oktober 2002 (71 tuinen).**

	Soort	Gemiddeld aantal oktober
1	Huismus	6,60
2	Merel	2,75
3	Koolmees	2,74
4	Turkse tortel	2,54
5	Spreeuw	2,26
6	Pimpelmees	1,53
7	Ekster	1,29
8	Kauw	1,04
9	Heggenmus	0,89
10	Houtduif	0,87
11	Vink	0,84
12	Roodborst	0,83
13	Ringmus	0,80
14	Staartmees	0,63
15	Winterkoning	0,50
16	Vlaamse gaai	0,34
17	Groenling	0,32
18	Holenduif	0,26
19	Zwarte kraai	0,24
20	Kuifmees	0,13

Tabel 9: gemiddeld aantal vogels in Vlaamse tuin in november 2001 (171 tuinen).

	Soort	Gemiddeld aantal november
1	Huismus	6,29
2	Koolmees	4,15
3	Merel	3,03
4	Turkse tortel	2,73
5	Pimpelmees	2,45
6	Vink	2,10
7	Spreeuw	1,83
8	Ekster	1,23
9	Groenling	1,02
10	Roodborst	0,98
11	Heggenmus	0,89
12	Houtduif	0,73
13	Ringmus	0,69
14	Kauw	0,65
15	Staartmees	0,58
16	Winterkoning	0,56
17	Vlaamse gaai	0,37
18	Zwarte kraai	0,25
19	Keep	0,21
20	Kuifmees	0,20

Tabel 10: gemiddeld aantal vogels in Vlaamse tuin in december 2001 (215 tuinen).

	Soort	Gemiddeld aantal december
1	Huismus	6,67
2	Koolmees	4,13
3	Vink	3,73
4	Merel	3,62
5	Turkse tortel	3,15
6	Pimpelmees	2,84
7	Spreeuw	2,61
8	Groenling	2,07
9	Staartmees	1,36
10	Ekster	1,26
11	Roodborst	1,11
12	Heggenmus	1,10
13	Ringmus	0,95
14	Houtduif	0,80
15	Kauw	0,52
16	Winterkoning	0,49
17	Keep	0,47
18	Vlaamse gaai	0,39
19	Zwarte kraai	0,30
20	Kuifmees	0,28

Tabel 11: gemiddeld aantal vogels in Vlaamse tuin in januari 2002 (184 tuinen).

	Soort	Gemiddeld aantal januari
1	Huismus	6,03
2	Vink	4,26
3	Koolmees	3,79
4	Merel	3,42
5	Spreeuw	3,10
6	Groenling	2,83
7	Turkse tortel	2,81
8	Pimpelmees	2,79
9	Staartmees	1,92
10	Houtduif	1,14
11	Ekster	1,14
12	Heggenmus	1,11
13	Roodborst	1,05
14	Keep	1,02
15	Ringmus	0,97
16	Kauw	0,60
17	Winterkoning	0,47
18	Sijs	0,44
19	Vlaamse gaai	0,34
20	Kuifmees	0,33

Tabel 12: gemiddeld aantal vogels in Vlaamse tuin in februari 2002 (158 tuinen).

	Soort	Gemiddeld aantal februari
1	Huismus	5,97
2	Vink	4,60
3	Koolmees	3,56
4	Groenling	3,51
5	Merel	3,26
6	Turkse tortel	3,09
7	Pimpelmees	2,83
8	Spreeuw	1,77
9	Staartmees	1,41
10	Heggenmus	1,31
11	Keep	1,30
12	Ekster	1,29
13	Ringmus	1,28
14	Houtduif	1,02
15	Roodborst	0,97
16	Sijs	0,94
17	Kauw	0,74
18	Winterkoning	0,51
19	Holenduif	0,27
20	Vlaamse gaai	0,25

Tabel 13: gemiddeld aantal vogels in Vlaamse tuin in maart 2002 (114 tuinen).

	Soort	Gemiddeld aantal maart
1	Huismus	5,41
2	Vink	3,58
3	Merel	3,33
4	Koolmees	3,17
5	Groenling	2,47
6	Turkse tortel	2,43
7	Pimpelmees	2,37
8	Ekster	1,34
9	Heggenmus	1,34
10	Houtduif	1,28
11	Sijs	1,27
12	Spreeuw	1,13
13	Ringmus	0,99
14	Roodborst	0,90
15	Keep	0,81
16	Kauw	0,78
17	Staartmees	0,74
18	Winterkoning	0,49
19	Vlaamse gaai	0,37
20	Zanglijster	0,33

Tabel 14: gemiddeld aantal vogels in Vlaamse tuin in april 2002 (16 tuinen).

	Soort	Gemiddeld aantal april
1	Huismus	4,45
2	Merel	3,52
3	Koolmees	2,25
4	Turkse tortel	1,82
5	Houtduif	1,75
6	Groenling	1,73
7	Ringmus	1,67
8	Ekster	1,56
9	Heggenmus	1,48
10	Vink	1,45
11	Pimpelmees	1,45
12	Spreeuw	1,16
13	Kauw	0,84
14	Staartmees	0,78
15	Roodborst	0,52
16	Winterkoning	0,48
17	Vlaamse gaai	0,47
18	Kuifmees	0,38
19	Zwarte kraai	0,25
20	Zanglijster	0,22

Tabel 15: vogels bij voederplaatsen in Vlaamse tuinen, gemiddelde november 2001 tot en met maart 2002.

	Soort	Gemiddeld aantal
1	Huismus	6,07
2	Koolmees	3,76
3	Vink	3,65
4	Merel	3,33
5	Turkse tortel	2,84
6	Pimpelmees	2,66
7	Groenling	2,38
8	Spreeuw	2,09
9	Ekster	1,25
10	Staartmees	1,20
11	Heggenmus	1,15
12	Roodborst	1,00
13	Houtduif	0,99
14	Ringmus	0,98
15	Keep	0,78
16	Kauw	0,66
17	Sijs	0,58
18	Winterkoning	0,50
19	Vlaamse gaai	0,34
20	Zwarte kraai	0,26
21	Kuifmees	0,25
22	Holenduif	0,22
23	Zwarte mees	0,21
24	Grote bonte specht	0,20
25	Zanglijster	0,18
26	Boomklever	0,13
27	Kokmeeuw	0,09
28	Fazant	0,09
29	Groene specht	0,07
30	Roek	0,07
	Andere soorten <0,1	

Tabel 16: Top-40 frequentie soorten in Vlaamse tuinen 2001-2002.

	Soort	Frequentie
1	Merel	100
2	Koolmees	98
3	Roodborst	92
4	Pimpelmees	90
5	Vink	84
6	Turkse tortel	83
7	Heggenmus	76
8	Huisemus	74
9	Ekster	64
10	Winterkoning	62
11	Groenling	50
12	Houtduif	50
13	Spreeuw	45
14	Staartmees	43
15	Vlaamse gaai	29
16	Grote bonte specht	27
17	Ringmus	26
18	Zanglijster	21
19	Keep	21
20	Zwarte mees	18
21	Kuifmees	18
22	Kauw	16
23	Sijs	16
24	Zwarte kraai	14
25	Groene specht	11
26	Boomklever	10
27	Sperwer	7
28	Glanskop	6
29	Goudhaantje	6
30	Blauwe reiger	6
31	Matkop	6
32	Fazant	4
33	Boomkruiper	4
34	Roek	3
35	Zwartkop	3
36	Grote lijster	2
37	Holenduif	2
38	Halsbandparkiet	2
39	Kokmeeuw	2
40	Putter	2

Betekent: in 98 op de 100 tuinen komt de koolmees voor, in 2 op de 100 de grote lijster.

Lijst tuinvogels 2001-2002

Waargenomen in seizoen oktober 2001-april 2002: 79 vogelsoorten*

*de juistheid van de determinatie is niet gecontroleerd

Appelvink	Barmsijs
Beflijster	Bladkoning
Blauwe reiger	Boomklever
Boomkruiper	Buizerd
Draaihals	Ekster
Fazant	Fitis
Geelgors	Gekraagde roodstaart
Gele kwik	Glanskop
Goudhaantje	Goudvink
Grasmus	Groene specht
Groenling	Grote bonte specht
Grote gele kwikstaart	Grote lijster
Halsbandparkiet	Heggenmus
Holenduif	Houtduif
Huismus	Ijsvogel
Kauw	Keep
Kievit	Kleine bonte specht
Kneu	Kokmeeuw
Koolmees	Koperwiek
Kramsvogel	Kruisbek
Kuifmees	Matkop
Merel	Nonnetje
Ooievaar	Paapje
Patrijs	Pimpelmees
Putter	Ransuil
Rietgors	Ringmus
Roek	Roodborst
Sijs	Sperwer
Spreeuw	Staartmees
Stadsduif	Steenuil
Tapuit	Tjiftjaf
Torenvalk	Tuinfluit
Turkse tortel	Veldleeuwerik
Vink	Vlaamse gaai
Vuurgoudhaantje	Waterhoen
Wilde eend	Winterkoning
Witte kwikstaart	Zanglijster
Zilvermeeuw	Zwarte Kraai
Zwarte Mees	Zwarte roodstaart
Zwartkop	

Lijst zoogdieren 2001-2002

Waargenomen in seizoen oktober 2001-april 2002: 9 zoogdiersoorten*

*de juistheid van de determinatie is niet gecontroleerd

Bosmuis

Eekhoorn

Haas

Konijn

Wezel

Bruine rat

Egel

Huismuis

Veldmuis

Hoe waarnemen ?

Om mee te doen heeft u slechts een voederplaats nodig en de energie om die plaats dagelijks of wekelijks een kwartiertje in het oog te houden. Noteer de waarnemingen wekelijks op het waarnemingsformulier, een weekje overslaan is echt geen ramp. Mogen wij u vragen om op het einde van iedere maand uw waarnemingen naar ons op te sturen?

- maak een voederplaats op de grond, timmer een voederplank ineen of hang een voederbuis op een zichtbare plaats.
- Probeer elke dag, bijvoorbeeld gedurende een kwartier, uw bezoekers te beloeren en noteer in een schriftje de soorten die u **op en rond de voederplaats** ziet scharrelen.

Omdat niet alle soorten op hetzelfde moment aan tafel gaan, is het nuttig om op verschillende tijdstippen waar te nemen. Voor alle duidelijkheid: het komt er op aan uw waarnemingen regelmatig bij te houden, maar uw formulier pas na een week in te vullen. U noteert per soort het grootste aantal dat u op één moment hebt geteld. Een voorbeeld: op maandag ziet u drie koolmezen op de plank, op dinsdag vijf, op woensdag geen, op donderdag vier. In dit geval vult u op het formulier naast koolmees het getal vijf.

- vul na elke telweek het projectformulier in.
- Als u een week niet hebt geloerd, vul dan 'niet gekeken' in.
- Vul op het formulier ook de vragen in over uw tuin en het soort voedsel dat u aanbiedt. Zo kunnen we een idee krijgen welke tuin beter of minder geschikt is voor bepaalde soorten.
- Stuur uw waarnemingen elke maand naar: Natuurpunt, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen, fax: ++32 15 42.49.21, e-mail: wim.vandenbossche@natuurpunt.be

Kan je niet elke maand kijken, geen probleem, probeer dan toch een week of twee in december of januari.

Opmerkingen

(1) In de handleiding staat : 'U noteert per soort het *grootste aantal* dat u op één moment hebt geteld'. Zonder al de vogels te vangen en te merken is het vrijwel onmogelijk om juist te bepalen hoeveel vogels een voederplaats bezoeken. Toch willen dit aantal zo goed mogelijk schatten. Noteer dus per week het grootste aantal van een bepaalde soort dat bij het voeder of in de omringende struiken of bomen zat en dit binnen een waarnemingsperiode van 15 minuten. Bij een soort als de koolmees zie je natuurlijk zelden meerdere individuen tegelijkertijd op een voederplaats, maar in de meeste gevallen is het toch mogelijk om te schatten hoeveel vogels er op een bepaald moment op de voederplaats en de omringende struiken of bomen zitten. Het is dat aantal in de onmiddellijke omgeving van de voederplaats dat ons interesseert, dus niet het aantal bezoeken binnen 15 minuten. Hoewel dat laatste gegeven, aantal vogels per 15 minuten, natuurlijk ook interessante data oplevert, kan dit toch problemen geven bij de aantalschattingen van territoriale soorten als roodborst en winterkoning. Bijvoorbeeld op maandag zitten 4 huismussen op de voederplaats, dinsdag zie je op 4 verschillende tijdstippen 1 huismus op de voederplaats en vrijdag zie je er 3 tesamen. Voor deze week vul je dus in : huismus : 4 en niet 11.

(2) Het is belangrijk om goed te controleren of de maand en adres is ingevuld!

(3) Noteer ook soorten die niet in de lijst van 16 voorkomen als ze de voederplaats bezoeken, de lijst van 16 is enkel een hulpmiddel om snel de waarnemingen te noteren.

